

Angleži obkrožili osiščne oklopne kolone v Egiptu

Ljute bitke na ozemlju zapadno od Aleksandrije, mornarične baze, se nadaljujejo. Ameriški letalci napadli Bengazi in druga mesta v Libiji. Rusi in Nemci zavojevani v bitkah v Sevastopolu. Hitlerjeve čete začele novo ofenzivo na dveh frontah. Kitajci ustavili prodiranje japonskih kolon v provinci Kiangsi

Kairo, Egipt, 3. jul. — Britska armada, ojačana s prihodom novih čet s Srednjega vzhoda, je obkrožila osiščne oklopne kolone, katerim poveljuje nemški feldmaršal Erwin Rommel, na egiptskem obrežju 62 milj zapadno od Aleksandrije, velike mornarične baze. Zdaj napada te kolone z vsem razpoložljivim orožjem z vseh strani in iz ozadja.

Bojna črta se vleče od El Alemeina, mesta ob Sredozemskem morju, do Quattare, 35 milj južno od obrežja. Britske čete so obdržale svoje pozicije kljub silnim napadom sovražnika. Oslišne oklopne kolone so bile vržene nazaj z velikimi izgubami v južnem sektorju bojne črte. Istočasno so ameriški in britski letalci začeli veliko ofenzivo. Napadli so z bombami Bengazi, osiščno bazo, in druga mesta v Libiji. Bombe so povzročile veliko razdejanje.

Moskva, 3. jul. — Divje bitke na cestah Sevastopola, velike ruske mornarične baze na Krimu ob Črnem morju, so v teku, se glasi uradni komunikacije. Bitke se vrše tudi v predmestjih Sevastopola.

Vrhovno poveljstvo poroča, da so Nemci odprli dve novi fronti nad Harkovom, ukrajinskim industrijskim središčem, pri Belgorodu in Volčanskju. Na stotine ruskih in nemških tankov je zavojevanih v bitki pri Kursku. Prej objavljeno poročilo se je glasilo, da so Nemci izgubili 170 tankov v tej bitki.

London, 2. jul.—Vlada se je danes odločila za uničenje devetih francoskih bojnih ladij, ki se nahajajo v Aleksandriji, mornarični bazi, kjer so zbrane tudi enote britske bojne mornarice. Bojzen je, da bo osišče zasleglo francoske ladje, če bo okupiralo Aleksandrijo. Vojaški krogi priznavajo, da je situacija v Egiptu kritična.

Kairo, Egipt, 2. jul.—Glavna sila britske armade je zavojevana v ljutih bitkah z oklopnimi osiščnimi enotami, katerim poveljuje nemški feldmaršal Erwin Rommel. Iz pičlih poročil o pteku operacij je razvidno, da se glavna bitka vrši pri El Alemeini, 60 milj proč od Aleksandrije. El Alemein leži 35 milj stran od obrežja Sredozemskega morja.

Oborožena sila feldmaršala Rommela je z veliko naglico prodrla do El Alemeina, kjer je trčila ob britsko armado. Od izida bitke, ki je zdaj v teku, zavisi usoda Egipta in Srednjega vzhoda. Sueški prekop je v veliki nevarnosti.

Berlin, 2. jul.—Tukajšnja radiopostaja citira poročila iz Rima, da so ameriške podmornice zbrane na Sredozemskem morju v bližini egiptskega obrežja in da je Velika Britanija poslala deveto armado iz Palestine na egiptsko fronto, da ustavi prodiranje osiščnih kolon proti Aleksandriji.

Haifa, Palestina, 2. jul.—To britsko mornarično oporišče na vzhodnem obrežju Sredozemskega morja bo postalo baza enot bojne mornarice, če bodo osiščne armade okupirale Aleksandrijo. Nemški bombniki so večeraj metali bombe na Haifo, ki pa niso povzročile posebne škode. Britski krogi so namignili, da bo Sueški prekop razdejan, ako se bodo morale britske čete

DELAVSKI ODBOR ZA SKLENITEV SPORAZUMA

Murray se izrekel proti "zamrznjenju" mezd

JEKLARSKA UNIJA SVARI STAVKARJE

Washington, D. C., 2. julija.—Vojno-delavski odbor je po zasilanju o meznem sporu med jeklarsko unijo, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij, in kompanijami "Malega jekla" pozval reprezentante obeh grup, naj sklenejo sporazum, preden odbor poda svoj odlok. Med drugim je naglasil, da se kontroverza glede nekaterih spornih vprašanj lahko zaključi. Prizadeva kompanije so Republic Steel, Inland Steel, Bethlehem Steel in Youngstown Sheet & Tube. Sklenitev sporazuma je sugestiral William H. Davis, načelnik vojno-delavskega odbora. Sugestijo je podprl Lee Pressman, pravni svetovalec CIO. Davis je dejal, da pričakuje odgovora od reprezentantov obeh grup danes. Zadeva se tiče 157,000 delavcev, ki so upošleni v tovarnah "Malega jekla". Unija zahteva zvišanje mezd za dolar na dan, unijsko delavnico in garancijo glede minimalne mezd.

Odbor je zasilil reprezentante unije in kompanij, ki so pojasnili svoja stališča v kontroverzi. V imenu unije so govorili Philip Murray, predsednik CIO, Harold Rustenberg, raziskovalni direktor in Pressman, v imenu kompanij pa Ernest S. Ballard, Edward L. Ryerson, Chester A. McLain in J. M. Larkin. Murray je dejal, da je jeklarske kompanije lahko zvišale mezd, ker vlečejo ogromne profite. Omenil je, da so zvišale plače direktorjem za 50 in več odstotkov. Murray je okrcal Leona Hendersona, načelnika administracije za kontrolo cen, ki se je izrekel za "zamrznjenje" mezd, ki sede na mehkih stoli in razglajajo bedaste ekonomske teorije. Murray je dejal, da bi "zamrznjenje" mezd imelo kvarne posledice in znižalo življenjski standard delavcev. On je pri zasilanju poudarjal, da mora biti pravica kolektivnega pogajanja zaščitena.

Gary, Ind., 2. jul.—Jeklarska unija CIO je obsodila stavko, ki jo je oklicala grupa delavcev v nekaterih departmeh tovarn Carnegie-Illinois Steel Corp., in jo razglasila za nelegalno. Zaradi te stavke mora počivati veliko število drugih delavcev. Frank Grider, distriktni direktor jeklarske unije, je poslal telegram stavkarjem s pozivom, naj se takoj vrnejo na delo, zanes pa je zapretil, da bodo izključeni iz unije, če bodo poziv ignorirali. Stavka je nastala zadnji ponedeljek.

Detroit, Mich., 2. jul.—Štirinast neavtoriziranih stavka 1500 delavcev v tovarni korporacije General Motors je bila preključena, ko so voditelji unije združenih avtnih delavcev povedali stavkarjem, da so proti ustavitvi produkcije. Bombaj, Indija, 2. jul.—Jawaharal Nehru, vodja nacionalistov, je dejal, da se bo borba za svobodo in neodvisnost Indije nadaljevala, čeprav ji pretdi nevarnost japonskega sunka. On, Mohandas K. Gandhi in Maulana Abul Azad dominirajo Vseindijski kongres, stranko nacionalistov. Nehru je poudaril, "da bomo korakali naprej po začrtani poti in vztrajali pri zahtevi; da Velika Britanija mora dati neodvisnost Indiji ne glede na posledice."

30 ubitih v letalskih nesrečah

Welch, W. Va., 2. jul.—Veliko potniško letalo v službi armade je treščilo na tla in se razbilo v bližini tega mesta. 21 oseb je bilo ubitih v nesreči. March Field, Cal., 2. jul.—Devet vojaških letalcev se je ubilo, ko je bombnik, na katerem so se nahajali, treščil na tla in se razbil. Nesreča se je pripetila v bližini vojaškega letališča.

Richmond, Va., 2. jul.—Odell Waller, zamorski "sharecropper", je bil danes usmrčen na električnem stolu v državni jetnišnici, ker je umoril Oskara Davisa, svojega delodajalca, 15. julija 1940. Waller je bil obtožen, da je umoril Davisa brez vsake provokacije, dočim so zagovorniki na obravnavi trdili, da ni hotel Davis izročiti Wallerju deleža pšenice, od katerega je bil upravičen. Eksekucija Wallerja je zaključila dveletno borbo za pomilostitev. Zanj so se zavzele delavske unije in Delavska obrambna liga. Governor Darden je petkrat odgodil eksekucijo zamorca, šteti apel za pomilostitev pa je zavrnil.

Domače vesti

Obiski

Umrl pri vojakih

Novi grobovi v Ohio

Is Minnesota

Is Clevelanda

Čikaška vest

Vesti iz Joliet

Ameriška mornarična baza na Irskem

Zaščita dostopov do Anglije

Londonberry, severna Irka

V več tisoč ameriških pomorščakov se nahaja v taboriščih ob novi mornarični bazi, kjer so zbrane tudi enote ameriške bojne mornarice. Te tvorijo v glavnem rušilci.

Ameriške bojne ladje bodo ščitile zapadne dostope do Anglije v kritičnih vojnih operacijah, ki se obetajo na Atlantiku. V pravkar zgrajeno bazo se bodo zatekale ladje, katere bodo poškovane v bitkah, kjer jih bodo popravili. Vse stroške konstrukcije je nosila Amerika.

Kanada vzdrži odnošaje s Francijo

Ottawa, Kanada, 2. jul.—Premier Mackenzie King je rekel v parlamentu, da bo Kanada še nadalje vzdrževala diplomatske odnošaje s Francijo. On je namigal, da kanadska reprezentacija v Vichyju pomeni svez s francoskim ljudstvom, ne s Lalvalom, načelnikom francoske vlade, ki ne uživa zaupanja svojega naroda.

Viharna debata v angleškem parlamentu

Glasovanje o zaupnici vladi

London, 2. jul.—Po viharni debati, ki je trajala enajst ur, parlament se ni odločil, komu bi naložil odgovornost za poraz britskih čet v Afriki. Premier Churchill ni bil v parlamentu, ko se je vršila debata, bil pa je ostro kritiziran. Celo konservativci, člani njegove lastne stranke, so v svojih govorih obsoljali Churchillovo vojno politiko.

Vlado je branil stotnik Oliver Lyttleton, minister za produkcijo. On je skušal prepričati kritike, da položaj v Egiptu ni tako črn kot ga prikazujejo. Izrekel je upanje, da bodo britske čete ustavile prodiranje osiščnih kolon in jih vrgle nazaj. Lyttleton je dejal, da so na egiptsko fronto dospeli ameriški tanki tipa Grant in da so že v akciji.

Predlog, da parlament izreče nezaupnico Churchillovi vladi, je stavil konservativec John Wardlaw-Milne. Ta bo danes dan na glasovanje in gotovo je, da ne bo sprejet. Vsa znamenja kažejo, da bo Churchill preživel krizo in ostal na krmilu vlade.

Nemška vlada preklicala dogovor

Ameriški državljani se ne bodo mogli vrniti domov

Washington, D. C., 2. jul.—Državni departmet je naznanil, da je Nemčija preklicala dogovor glede izmenjave državljanov. Na podlagi tega dogovora se je čez 1400 ameriških državljanov vrnilo domov iz Nemčije, Italije in dežel, ki so prišle pod dominacijo osišča.

Svedski parnik Drottningholm, ki je dvakrat prevozil pot iz Amerike v Lizbono in nazaj, je pripeljal ameriške državljane v New York zadnji ponedeljek.

Državni departmet ni omenil vzroka nemškega preklica glede izmenjave državljanov. Koliko ameriških državljanov se nahaja v Evropi, ni znano. Justični departmet je nedavno objavil poročilo, da se nahaja v Ameriki okrog 325,000 Nemcev in 650,000 Italijanov, ki niso ameriški državljani in so označeni kot sovražni tuji.

Svedski parnik potopljen na Baltiku

Stockholm, Švedska, 2. jul.—Uradno poročilo, da je bil švedski parnik torpediran in potopljen na Baltiku v bližini otoka Olanda, je izzvalo senzacijo. Domneva je, da je parnik potopila ruska podmornica. Od članov posadke, ki je štela 32 mož, jih je 14 utonilo, med temi kapitan. Švedski zunanji urad je odredil preiskavo. Če bo ta ugotovila, da je bil parnik potopljen v švedskih teritorialnih vodah, bo vlada poslala protest državi, katere podmornica je napadla parnik.

Ameriški konvoji dospeli v rusko luko

Moskva, 2. jul.—Ameriški konvoji so srečno dospeli v Murmanski, sovjetsko luko ob Arktiku, kljub nacijski blokadi. Samuel F. Frankel, mornarični ataše v ameriškem poslaštvu, je dejal, da so nemški bombniki večkrat napadli konvoje na poti v Murmanski. Nekaj ladij so bombe poškovale.

SOVJETSKA DOMINACIJA ŠKANDINAVSKIH DEŽEL

Velika Britanija podprla sovjetski program

ŠVEDSKA VLADA VZNEMIRJENA

Stockholm, Švedska, 2. jul.—Tukajšnji list Morgenpost je objavil senzacionalen članek, v katerem je rečeno, da je Velika Britanija zagotovila sovjetski Rusiji dominacijo šandinavskih dežel in pristanišnih mest ob Atlantiku. Urednik lista trdi, da je dobil zadevne informacije od diplomata neke tuje države.

Dogovor, ki ga je sovjetski zunanji komisar Molotov nedavno podpisal s britsko vlado v Londonu, vključuje pet točk, katerih vsebina ni bila razkrita v uradnih poročilih. Te točke se glase:

Britanska vlada priznava v načelu ruske zahteve glede postavitev strateških mej s Finsko, baltičskimi državami, Poljsko in Rumunijo.

Pokrajine in države v bližini ali poleg mej sovjetske Rusije morajo priti pod vpliv Moskve. Med temi so Finska, šandinavske dežele, Češkoslovakija, Rumunija, Bolgarija in Jugoslavija.

V interesu zaščite Rusije pred agresijo s strani osiščnih držav ame sovjetska vlada gradi baze in vojaška taborišča v omejenih državah in dobiti avboden dostop s Baltičkega morja na Severno morje in s Črnega morja na Sredozemsko morje.

Britanska vlada se strinja s stališčem Rusije glede politične kontrole Finske, Ogrske, Rumunije in Bolgarije po zaključenju sedanje vojne.

Obe, Velika Britanija in Rusija, sta za vzajemno kooperacijo pri podvzetju korakov za likvidacijo nacizma, fašizma in sličnih vladnih oblik v vseh evropskih državah.

Članek, vsebujoč razkritja tajnih provizij rusko-angleške pogodbe, je vznemiril švedske vladne kroge. Slednji so namignili, da bodo zahtevali izjavo od Velike Britanije, ali je v resnici priznala sovjetsko kontrolo Švedske in drugih šandinavskih dežel.

Korejci se upirajo Japoncem

Cez tisoč Japoncev ubitih v revolti

Washington, D. C., 2. julija.—Revolta je izbruhnila v severni Koreji, v kateri je bilo čez tisoč Japoncev ubitih in razdejan ter poškovane japonske militaristične naprave, po poročilu, ki ga je sprejel Kilaoo Haan, tajnik Kino-korejske ljudske lige. To poročilo je dobil od nekega agenta, ki je nedavno došel v Južno Korejo.

V revolti je bilo ubitih 680 japonskih vojakov in 400 civilistov, pravi poročilo. Korejske izgube so znašale 2185 ubitih in 7476 ranjenih. Japonci so aretirali 11,352 rebelov.

V pristaniščnem mestu Woongkee so rebeli poglali v zrak oljne cistiline in razdejali več skladišč. V Heyju so rebeli zaigali glavno policijsko postajo, uničili vojaško letališče, razbili dvajset letal in porušili 68 japonskih hiš.

V Seoulu so rebeli zaigali policijsko postajo in 180 hiš v japonskem rezidenčnem distriktu, razdejali pet skladišč in poglali v zrak z dinamitom osem vagonov vlaka, v katerih se je nahajalo orožje in strelivo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Glasce \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (July 31, 1942), poleg vašega imena na naslova pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Naša svoboda je stara 166 let

Na letošnjega 4. julija, ko bodo Združene države spet obhajale svoj praznik neodvisnosti, bo ameriška svoboda stara 166 let.

Četrty julij je v Ameriki navadno dan kratkih ceremonij in velike, najraje hrupne zabave; takšnega se spominjamo skozi desetletja, odkar je Amerika naša nova domovina. Mnogo je naših rojakov, katerim se komaj sanja, kaj Četrty julij prav za prav pomeni. Bilo bi nas sram tega—če ne bi bili pozitivni, da je na milijone Američanov samih, ki se tudi ne zavedajo pomena tega velikega dneva.

Ta ignoranca je tragična za ameriško demokracijo, vendar je odpustljiva vsaj toliko časa—dokler je ta demokracija, dokler je neodvisnost Amerike "matter of course," nekaj trdnega, kar ostane "vso večnost," kakor zrak okoli nas; dokler ni nobene bojazni za našo svobodo, si Amerika lahko privoščiti vsako še tako grobo—da, tudi krvavo zabavo, kakršna je v navadi na ta dan—in tudi precejšnjo mero ignorance.

Letos je drugače. Letos sta naša neodvisnost in demokracija na tehnični, kar pomeni, da nismo več tako prekleto "šur," da nam to dvojce ostane tudi v bodoče.

To je že drugič v 166 letih, da sta bili ameriška neodvisnost in demokracija položeni na tehniko. Prvič je to bilo leta 1861, ko je civilna vojna nevarno tresla Ameriško unijo in ni dosti manjka, da se ni takrat ta unija razbila in rezultat bi bil kupček majhnih republik po vzoru naših latinskih sosedov na jugu, ki bi se napadale in grizle med seboj "vso večnost." Lincolnova trdna vera v unijo in demokracijo je to preprečila. Lincoln je imenoval civilno vojno "preizkušnjo sposobnosti ameriškega ljudstva za svobodo," katero je dobilo 4. julija 1776. Američani so pokazali, da so sposobni za svobodo.

Letos pa je "preizkušnja sposobnosti" veliko večja. Letos se ne tempejo z domačimi uporniki, temveč z mogočnim zunanjim sovražnikom, ki si je v svoji manjli nadel nalogo, da uniči demokracijo po vsem svetu in jo zamenja z "novim redom" nemško-nazijske sužnosti. Letos in vsekakor se prihodnje leto stoji Amerika pred največjo nalogo v zgodovini: ne samo, da mora ohraniti svojo politično demokracijo, marveč jo mora razširiti po vsem svetu!

Kadar govorimo o demokraciji in svobodi—brez prave demokracije ne more biti nobene svobode za ljudske mase—mislimo relativno. Neke popolne svobode ni nikjer in je tudi ne more biti. Demokracija je kompromis med različnimi idejami in cilji in svoboda posameznika je tudi kompromis; vsakdo mora nekaj odstopiti, da bo deležen nekih skupnih koristi. Moja svoboda ne sme biti škoda za mojega sosedu in prav tako ne sme biti sosedova svoboda škoda zame. Tako se razume svoboda vobče.

Ameriška svoboda, ki se je rodila pred 166 leti, je bila v začetku zelo mizerna. Bila je individualna svoboda v političnem kot gospodarskem smislu. Amerika je bila takrat dežela malih farmarjev, malih trgovcev in malih obrtnikov, torej prav idealna družba za individualno svobodo. Primitivna, groba politična demokracija se je docela ujemala z gospodarskim sistemom. Ampak bil je zdrav začetek.

Življenje pa ni stalo na mestu. Aristokracije ni bilo v Ameriki in vsakdo se je lahko prenil na vrh—in to neprestano vrvenje in presnavljanje je v 80 letih porodilo na ameriških tleh največji in najbogatejši kapitalizem na svetu. Kapitalizem se je izklučil iz demokracije, a je ni zatrl, ker jo je potreboval za svoje orodje. Tako se je demokracija v Ameriki prosto razvijala in dosegla velike uspehe; civilna svoboda, prednja straža te demokracije, je danes sto in stokrat močnejša kot je bila pred 166 leti.

Velika preizkušnja, katere se danes vrši v obliki največje vojne v zgodovini, mora pokazati, da je ameriško ljudstvo sposobno ne samo za obrano tega, kar ima, temveč tudi za raztegnitev svoje dedščine, demokracije, na ekonomsko in socialno polje. Kajti predno more Amerika dati demokracijo življenje narodom v zunanjem svetu, mora pokazati, da je sama sposobna za to življenje ne samo v politiki, marveč tudi v gospodarstvu.

Politična demokracija sama ne zadostuje več, ako hočejo Rooseveltove štiri svobode postati meso in kri. Svoboda pred revščino pomeni, da mora vsakdo imeti dovolj kruha, ta svoboda pa je nemogoča, dokler privatni kapital deli kruh ljudem. Kapital mora biti prej demokratiziran!

Dvakrat v zgodovini Amerike je politična demokracija mobilizirala privatni kapital za svojo obrano. Lincoln je to storil za časa civilne vojne, danes pa je to storil Roosevelt, ko gre za zmago demokracije v največji svetovni vojni v zgodovini. Kdor govori, da to vojno vodijo kapitalisti, se grdo moti. Ameriški kapitalisti—ni glede na to, kako se otepajo in kako mestoma izrabljajo vojno za svoje zasebne koristi—morajo danes plačevati demokraciji svoj veliki dolg, ko so jo izkriščali kot svojo dekle; kapitalisti, radi ali neradi, morajo danes proizvajati le ono, kar jim vlada ukaže. Ali bodo plačali svoj dolg? Če ga bodo—bodo bankrotirali.

Če se torej dobro zavedamo, kaj imamo letos in prihodnje leto na tehnični, ne bomo po stari navadi rajali na letošnji praznik neodvisnosti. Prav za prav ne bomo niti praznovali. Produkcija bojne opreme se ne sme ustaviti niti za en dan!

Če se zavedamo pomena naše svobode, bomo njen rojstni dan, Četrty julij, letos porabili z delom za njeno zmago—praznovanje, manifestacije in rajanje bomo pa odložili za prihodnje ali kasnejše leto, kadar Amerika spet pokaže, da je sposobna za obrano in razširjenje svoje demokracije in svobode.

Glasovi iz
naselbin

Langerholc odgovor Česnu II

Johnstown, Pa.—Ko so prišli v Rusijo "čistke", seveda nismo mogli preko tega. Socialisti smo vedno obojevali smrtne kazni v kapitalistični državi, in to posebno za politične prestopke. Zato bi se v novi delavski državi, ako ji je kaj za ugled, nikdar ne smelo goditi to, kar se je godilo v sovjetski Rusiji. Še manj bi pa pošten človek pričakoval, da bodo to grdo rano na telesu tako zvane delavske vlade skušali zagovarjati in lepšati ljudje, ki se prištevajo, da so demokratični. Nelepa stvar bi se hitro pozabila—saj pravijo, da čas zaceli rane. Toda kakor da nalašč izživajo, prihajajo nekateri zadnje čase zopet v javnost in nam skoraj diktirajo, da moramo imeti Stalina, glavnega krivca smrti "čistk", za živega svetnika.

Mogoče, da danes res ni primeren čas, da bi se ponavljalo očitjanje Stalinu njegovih grehov, kar tudi ni moj namen. Toda ako se je neka skupina zavzela, da očisti Stalina in ga proglasi za svetnika z belo lilijo v roki, naj tega ne dela pod krovom JSZ, ki je organizacija demokratičnih načel. Najbolje pa je za vse skupaj, ako se s tako propagando preneha, kajti uspeha med razsodnimi ljudmi itak ne boš imeli. Moti se, kdor misli, da bo s pomočjo knjige "Mission to Moscow", ki je bila spisana tako kot so želeli v nekih krogih, prepričati razsodne ljudi, da so hoteli stari ruski revolucionarji izdati Rusijo Nemcem in Japoncem. Moti se, kdor misli, da bomo verjeli, da bi Rusija brez diktature vrag poiztraj. Moti se, kdor misli, da bomo verjeli, da ni nihče izmed obsojencev zanikal krivde. To je—"bunk". Ali mislite, da smo otroci ali kaj?

Ali naj verjamemo, da je avtor omenjene knjige več ruskega jezika tako perfektno (v resnici je njemu ruščina španska vas), da je dogeseno razumel ves potek obravnave v Moskvi, kot nekateri pravijo? In tudi če bi jo razumel, s tem še ni rečeno, da je objektivni ali da pozna ozadje "čistk". Ljudje, ki so se poglabili v zapisnik tistih čarovniških procesov, pravijo, da bi na anglosaškem ali ameriškem sodišču ne mogel biti noben obtožene spoznan za krivega na podlagi take "evidence"—golih izjav in pokopavanje drug drugega—kakor jim je bil deloma priča v Moskvi avtor omenjene knjige, ki se povzro postavlja še s svojo advokaturu. On mora biti v resnici zelo slab odvetnik—gotovo veliko slabši kot pa je pralec Stalinovih "čistk". In kako to, da so bili potem "likvidirani" tudi vsi Stalinovi državni tožitelji, ki so vodili te moshkovske procese? Ali so vedeli preveč, na kakšen način so izsilili "priznanja" obtožencev? ...

In kar se tiče priznanja krivde obtožencev (malega števila, kajti mnogih tajna policija ni mogla zlomiti), je znano iz zanesljivih delavskih virov in pu-

blikacij, na kak način in v kakih okoliščinah so bila tista "priznanja" izsiljena. Kolikor je znano, so vsi obtoženci od začetka zanikali vsako krivdo. Toda bili so nečloveško mučeni več dnevov in noči skupaj brez vsakega spanja, natlačeni v jetniških celicah kot sardine v škatali, da ni bilo moči ne sedeti ne stati, in to tako dolgo, da so omagali. Yes, in ko se je to ponavljalo tedne, pri močnejših karakterjih tudi mesece, so bili obtoženci toliko izmučeni, da jim je bila smrt ljubša kot pa nadaljnje mučenje. Glavne obtožence so tudi rotili, da je v interesu bodočnosti boljševiške Rusije, da ji nemoteno načeljuje Stalin in da priznava "krivdo"—vse, kar jim je navajala obtožnica; nekaterim so pa tudi grozili, da se bo vlada maščevala nad njih družinami s persekucijami, ako ne podpišejo obtožnice in ako se pri obravnavi ne vedejo tako kot so bili instruirani. In tako so nekateri kapitulirali, drugi, katerih tajna policija ni mogla zlomiti, so bili enostavno—"likvidirani" brez vsake javne obravnave.

Ker sem mnenja, da se ruska vojska ne bori tako hrabro za Stalina, pač pa zato, ker gre za obrambo domovine, me br. Česnu vprašuje, zakaj se Francozi in Italijani niso borili za samoohrano. Italija pač ni v obrambi niti vojni, vsaj kar se evropske celine tiče, zato primera ni pravilna. Francija naj se pa zahvali za poraz svoje vojske propagandi iz Moskve in Berlina in svoji lastni gnolobi v vladajočih krogih. Stari generali so najbrže precej krivi, toda to še od daleč ne doseže tega, kar so na eni strani zagrešili komunisti, na drugi strani pa nemški nacisti in domači fašisti s svojo strupeno propagando med ljudstvom kot tudi med armado samo.

Od začetka te vojne pa do 22. junija 1941 so iz Moskve širili propagando, da je to—imperialistična vojna, in sicer bolj od strani Anglije in Francije kot od strani Nemčije. Iz Berlina pa so Francoze paralizirali s svojo prav tako ali še bolj strupeno propagando, češ, čemu se borite za angleške lorde in plutokrate ter za vaše lastne "židovske" parazite. Francija je sicer skušala za tretjo komunistično propagando z razpustom njih stranke po sklepu Stalin-Hitlerjevega pakta, toda ta propaganda se je potem vršila podtalno. In tako je bila morala francoskega vojštva razmajana, poraz Francije je pa pokazal vso gnolobo francoskega vladajočega razreda in tudi dobrega dela armadnega poveljstva, ki sta na skrivaj ali pa celo odprto simpatizirala in delovala za Hitlerja, oziroma fašizem.

Kako rado bi francosko ljudstvo danes popravilo napako, ki jo je storilo s tem, da je nasledilo komunistični in nacistični propagandi. To vedo najbolje sami, ki so bili prizadeti. Toda to bo težko delo.

Stalin-Hitlerjev pakt z dne 22.

avgusta 1939 razsodni ljudje tolmačijo tako, da si je Hitler z njim zavaroval hrbet, da je nato toliko lažje in z večjo močjo pričel s svojo agresijo in navalil na demokracije države. Br. Česen olepšuje tudi to Stalino-vo kratkovidno in nečedno početje s tem, da trdi, da je s tem pridobil na času za oboroževanje. Ako je v tem kaj resnice, je Stalin igral približno enako vlogo napram Nemčiji kot so jo igrali Japonci do 7. decembra 1941 napram Ameriki. Da taka vloga ni častna, vemo vsi.

Toda podpisaneu se to lepšanje ne zdi dosti verjetno. Kako se naj to ujemata s taktiko ameriških komuncev? Oni so nasprotovali kolikor so mogli, da bi Amerika ne pomagala Angliji in Franciji s pošiljanjem orožja in drugih vojnih potrebščin. Ali bi ne bilo bolje tudi za obrambo Rusije, ki si je po zahtevu pralec Stalina želela več časa v ta namen, ako bi Anglija in Francija dobili čim več orožja iz Amerike? Ker je to jasno kot beli dan, zakaj ni Stalin zapovedal ameriškim komuncem, naj spremene taktiko? To naj pojasnijo tisti, ki še danes perejo Hitler-Stalinov pakt z njih piškavim "argumentom", da je Stalin z njim pridobil na času, da se je lahko bolj pripravil za obrambo Rusije.

Upam, da bo s tem deloma ustrezno br. Česnu, ki mi svetuje, naj dobim podlago za moje argumente. Ako bo potrebno, jih hranim še nekaj za pozneje.

John Langerholc, 82.

O vseslovanskem dnevu
v Barbertonu

Barberton, O.—Skoraj do zadnjega trenutka smo čakali, da se bo kateri od tukajšnjih slovanskih narodov zavzel za idejo vseslovanskega dneva v svrhu praznovanja istega, toda ni bilo od nikoder glasu.

Tedaj se je zavzel za stvar tukajšnji rojak Louis Arko. Kot predsednik tukajšnjega društva Domovine in kot predsednik ravnokar ustanovljene podružnice za rusko vojno pomoč (R. W. R.) si je želel v dolžnost, da tudi v Barbertonu vsi Slovani praznujemo svoj prvi proklamirani vseslovanski dan v zgodovini Z. D.

Kljub kratkemu času petih dni se je podal s par rojaki na delo ter obiskal vse tukajšnje slovanske voditelje za skupno stvar. Vsi so se izrazili, da bodo kljub kratkemu času delovali za to, da se po možnosti udeležijo te slavnosti.

Na prvi skupščini smo sprejeli sledeče geslo: "American Slavs Unite For Victory"—"Unity, War Production, War Bonds, War Relief."

Pod tem geslom je korakala povorka iz sredine mesta, kjer je bilo zbirališče, skozi mesto v Edgewood park. Na čelu te povorke je vihralo nekoliko nad štiriindvajset zastav raznih tukajšnjih društev. Za njimi godba tukajšnje višje šole (nad petdeset godbenikov). Za njimi so korakale uniformirane kadetije, naša vrla dekleta in žene družstva Srca Marije št. 111 KSKJ in kadetije podružnice št. 6 SZZ. Za njimi pa slovanske Sokolice tudi v uniformah. Nadaleje pa Slovenci in Slovenke v narodnih nošah, katere so za to

povorko organizirale mrs. Frances Smrdel in mrs. Mary Susteršič. Za temi je pa korakala množica mednarodnih Slovanov—Slovaki, Poljaki, Slovenci, Rusi, Hrvači, Čehi, Bolgari in tako dalje. V resnici prvi pojav solidarnosti Slovanov v Ameriki.

Ta množica je nosila raznovrstne napise, ki so se povečini glasila po zgornj omenjenem geslu. Poleg velike slike ameriškega vojaka s strojno puško so bile tudi manjše slike treh glavnih boriteljev z napisi: "Hail MacArthur"—"Živio Mihajlovič"—"Bravo Timoshenko". Napise sta po večini preskrbeli rojaka Arko in Bombach.

Dospeli v omenjeni park, so nastopili razni govorniki. Poleg tukajšnjega župana Roya Dobbisa je nastopila tudi njegova vrla javna delavka mrs. R. Dobbs. Nato je nastopil tukajšnji veleposlovnik mestni sodnik G. Peters ter državni poslanec John Poda. Vsi so bili deležni lepega aplavza. Preveč bi vzelo časa in prostora opisovati njihove govore podrobno. Kdor se je udeležil povorke, je to najbolje slišal sam. Mr. Vatro Gril iz Clevelanda je bil opravičen z govorniškega programa radi važnega zadržka.

Poleg teh govornikov so nastopili tudi domači slovanski govorniki, vsake narodnosti po eden. Slovenec je zastopal Louis Arko. Njegov govor je bil jako pomenljiv, zakar je dobil tudi primeren aplavz. Vsi slovanski govorniki so naglašali potrebo združenja vseh Slovanov. Vsi so opozarjali na usodopolni vladarski pregovor: Razdeljen je vladan.

Dobesedno so bili vsi enih želja in idej o slovanstvu. Slovani se morajo združiti v eno slovanško državo avtonomnih republik. Poudarjali so, da danes ni več tistih "razdruževalnih" narečij, da smo Čehoslovaki, Poljaki, Bolgari, Jugoslavi itd., temveč da je naše geslo le SLOVANI, ali združeni Slovani (united Slavs). Naglašali so, da je bilo ravno to veliko krivo prejšnjih in sedanje vojne, ker smo bili Slovani razdeljeni v male države, in se te države medsebojno razdruževale. Štiristomilijonski narod. Ako bi bil združen, bi ne bilo sile, ki bi se upala napasti tega velikana.

Delati za zopetno Poljsko (je naglašal hrvatski govornik), neodvisno Češko, svobodno (?) Jugoslavijo in druge, je zopetno pripravljanje bodoče, še krutejšje vojne. Poudarjal in svaril je navzoče, naj pazijo na njihove takozvane voditelje ali časopise, ki delajo ali pišejo za ustanovitev ali obnovitev posameznih malih držav, kakršne so bile pred sedanjo vojno. S tem delajo vedoma ali nevedoma za zopetno bodoče klanje, s tem zabijajo zagodo med vseslovansko idejo združenja vseh Slovanov in nikakor ne reprezentirajo velike večine ljudskega mnenja. Mi pomagajmo našim bratom v domovini (je naglašal) do vseslovanskega združenja. Postavimo jim vseslovansko hišo. Posteljo naj si pa sami posteljejo, kakršno ljudstvo samo želi, brez naših vmešavanj.

Slovanski dan smo lepo proslavili, vsi tisti, ki se zavedajo slovanstva. Veliko je bilo za poslenih in se niso mogli udeležiti te zgodovinske povorke. Veliko jih je seveda pa tudi gledalo izza vogalov, ker v tem kratkem času nismo mogli vsem pojasniti pomena tega dneva.

Sedaj pa na delo za te principe slovanskega dneva. Kupujmo vojne bonde in marljivo delajmo v obrambnih tovarnah.

In pa vojna pomoč. O tem poročamo prihodnjaki. Naznanjamo le, da se je tukaj ustanovila podružnica za rusko vojno pomoč, v katero svrhu so že nekatera tukajšnja društva primerno prispevala, kakor tudi posamezni rojaki. Vse v kratkem objavimo, zakar prosimo naše časopise za prostor.

Barbertonska podružnica R. W. R. si je nadela kvoto tisoč dolarjev, kar upamo, da ni preveč, posebno ker je to najhumanitarnije delo, pomagati ranjenim, ki bojujejo boj tako zase kot za svobodo vsega sveta.

A. Bombach, tajnik podružnice za rusko medikalno pomoč.

Vaškega malo

Akron, O.—Malo me je zaskrbelo, ko sem čital v nekem dopisu, da urednik Prosvete najraje vidi, da so dolgi dopisi (posebno pa povesti) spisani na pisalnem stroju (menda zato, ker jih je lažje čitati in so manj podvrženi pomotam). Pri tem sem se spomnil na Barbičev pisalni stroj, ki je jako dober za hitro pisanje. Posebno na dopise je navajen kot mlekarški konj, ki se kar sami ustavi tam, kjer je treba mleka za stare in mlade. Da je temu res tako, vemo čitatelji, kajti Francetovi dopisi so na prvem mestu.

Če bi pa urednik ne hotel pri občevarji svojih bolj redkih dopisov (nič strahu—uredj.), bi ne kazalo drugega, kot da si kupim pisalni stroj ali preneham z dopisovanjem. Glavno že vem, kaj je potrebno pri pisalnem stroju. Lačen in jezen ne smeš biti, kadar pišeš. Če imaš boljše polovico, je najbolje, da ji rečeš, naj gre v kuhinjo ali pa v "show", da te ne moti. Če te kdo gleda, ki prej še ni videl takega pisalnega stroja, ki se morda pričel križati, misleč, da ima dotičnik kaj opraviti z—"duhoviti", ali bi ga pa pritisnil na smeh, ko bi gledal, kako letaš sem pa tja z rokami po tipkah kot ciganka, kadar "šloga" in pripoveduje "srečo" zaljubljenemu fantu ali dekletu.

Tudi peti in življati ni priporočljivo, kadar pišeš, kajti stroj dela dovolj šuma (tam, kjer imajo tak stroj in otroke, to lahko nadomesti radio). Na tipke moraš udarjati kar zmešano, ne po abecednem redu. Bolj hitro ko udarjaš, prej je končan dopis, članek ali povest. Če si malo jezen na koga, je tudi dopis malo kritičen, ker stroj te uboga in piše tako kot mu ti narekuješ. Tisto pa še ne vem, če Barbičev stroj natiska vejice, pike, vprašaje, klicaje, dvopice, podpičje kar na koncu dopisa s pripombo, naj jih urednik razmeže po dopisu pri urejanju. Je morda še kakšna malenkost, ki jo tipkar sam spozna. Torej ni take težave pisati dopise na stroj. Če se pa komu zdi to pretežko, naj še kar naprej piše s peresom. Saj zato imamo urednika, da nam pomote popravi.

Ker smo v vojnem času, ni leto pričakovati toliko pozitivnih, potovanja ali izletov iz kraja v kraj kot prejšnja leta. In to iz vzrokov, katere je vlada že večkrat omenila. Zato se bomo morali začasno zadovoljiti z lokalnimi pikniki ali izleti, ali pa bomo doma. Tudi potopisnih dopisov bo letos najbrže manj kot druga leta.

V takih okoliščinah sem se 14. junija peljal z Bolhovo družino na piknik društva 170 in 456 SNPJ v Mogadoro (nekaj milj iz Akrona). Udeležba ni bila velika radi slabega vremena. Setal sem se poleg drugih tudi z br. Tanckom iz Mogadorja. Pri pogovoru mi je rekel, če se hočem za nekaj časa odpeljati na njegove farme. Ponudbo sem z veseljem sprejel, ker sem bil tu di jaz rojen na kmetiji, katere me še danes veseli, čeprav sem slučajno industrialni delavec. Ustavila sva se ob lepo tlakovani cesti in šla skozi visoko še ne pokoseno travo in prišla do malega jezera, obdanega z več velikimi drevesi. Malo proč je bilo večje grmljeve brezga v cvetju.

"Veš, iz bezga se napravi dobro vino, samo piti se ga ne sme preveč," mi pravi Tanek, ko sva ga ogledovala. "Mi je znano. Saj veš, da smo ob času prohibicije delali vino, in sicer ne samo iz bezgovega cvetja, marveč tudi iz regrada in še iz več drugih stvari razen iz grozdja," odgovorim. Nadalje mi je razkazal več vrst (Daleje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz: Prosvete, 3. julija 1922)

Domače vesti. V Rock Springsu, Wyo., je umrl 31-letni Anton Udovc iz Jelšan na Primorskem, član SNPJ.

Delavske vesti. Število stavkarjev v železniških delavnicah v Chicagu je naraslo na 40.000.

Inozemstvo. V Gornji Šleziji so izbruhili krvavi nemiri med Nemci in Poljaki.

Sovjetska Rusija. Ruski delegatje v Haagu so izjavili potozgo, da antanta ne pošlje mednarodne komisije v Rusijo.

Philip Murray, predsednik CIO, odvarja sejo izvršitvenega odbora svoje organizacije v Washingtonu.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Še nekaj iz stare domovine

Iz poročil, ki jih je objavil Slovenski list iz Argentine, Južna Amerika, dne 22. maja t. l., posnemamo:

Rimska časnikarska agentura Stefani poroča, da so prve dni maja slovenski četniki ujeti tri višje italijanske uradnike pri Rdečem kamnu, smuška občina v okolici Novega mesta. Četniki so odvedli ujetje Italijane pred četniško sodišče, ki je trojico obsodilo v smrt, nakar so bili ustreljeni. Dva slovenska delavca, ki sta bila ujeta v spremstvu Italijanov, sta bila izpuščena. Ko sta bila potem aretirana, sta povedala Italijanom, kaj se je zgodilo in pokazala sta tudi mesto, kjer so četniki pokopali tri ustreljene italijanske uradnike. Trupla so bila nato izkopana in poslana v Italijo. To je prva vest, ki pove, da imajo slovenski četniki lastna sodišča, ki sodijo Italijane po izreku sv. pisma: Oko za oko, zob za zob.

V okolici Črnomlja v Beli Krajini so slovenski četniki ubili dva italijanska vojaka. Takoj nato so Italijani v sosednjih vaseh prišli čez 200 oseb, moških in žensk in jih nekam odpeljali menda kot talce.

Neka vest iz Ženeve se glasi, da je bil železniški promet na Gorenjskem obnovljen šele tri mesece po nemški okupaciji. Prvi vlak z Jesenic v Radovljico je prišel 2. julija in tega dne je začel vlak voziti tudi v Bohinjski predor je bil vzpostavljen 10. julija in obnovljena je bila zveza s Podbrdom. Vojna skozi karavanski predor je bila obnovljena 20. avgusta in prvi vlak iz Celovca je prišel na Jesenice. V splošnem je bil železniški promet ustavljen pet mesecev po zasedbi, črta Maribor-Ljubljana-Trst je pa še danes raztrgana.

Iz privatnega pisma, ki je bilo poslano v Južno Ameriko za božič, prišlo pa je tja šele v maju t. l.:

Nemci so izgnali slovenske prebivalce iz vse savske doline od Zidanega mosta do hrvaške meje. V sledečih krajih ni več niti enega Slovenca: Krško, Brežice, Studenec, Log, Radno, Rakar, Rajhenburg, Sevnica, Krška vas, Skupice, Globoko, Bizeljsko. Vseh ljudi pa niso odgnali v Nemčijo in drugam na sever. Mnogo jih je pobegnilo v Ljubljansko provinco oziroma v gozdove v hribih; s seboj so vzeli, kar so mogli nositi, vse drugo pa so unčili in hiše ter druga poslopja požgali. Nekaj rojakov je od skrbi in groze zblaznelo. V izpraznjena mesta in vasi v savski dolini zdaj Nemci naseljujejo kočevarje, ki smejo vzeti s seboj vse, kar hočejo in tudi potne stroške imajo plačane. Skoro vsak dan gre en vlak kočevskih Nemcev na svoje nove domove.

V Prekmurju gospodarijo Madžari prav tako barbarsko, kakor Nemci na Spodnjem Štajerskem in Gorenjskem. Vse slovenske voditelje in intelektualce so pobili.

Pisatelj Miško Kranjec je ujal:

V solah v Prekmurju ni več slovenskega jezika in v cerkvah ni več slovenske pridige. Slovenci ne hodijo več v cerkev, ker ne marajo poslušati madžarskih pridig.

Naciji izpustili sestro generala Mitchell

Lizbona, 18. junija (AP). — Ruth Mitchell, sestra pokojnega brigadnega generala Williama (Billy) Mitchella iz letalskega poveljstva Združenih držav, o kateri se pripoveduje, da je prava tujka, ki je prisegla kot članica revolucionarne četniške organizacije v Jugoslaviji, je prišla iz nemškega koncentracijskega taborišča v Lizbono.

Miss Mitchell, ki je navedla Milwaukee kot svoje bivališče, je prispela sem s 184 drugimi Američani, ki so jih izpustili iz Nemčije v zameno za nemške državljane v Združenih državah.

Miss Mitchell je položila prisego kot članica organizacije srbskih borec mesece aprila 1941, nekaj dni preden je nemška vojska navajala na Jugoslavijo. To se je zgodilo v Beogradu, kjer je Miss Mitchell, ki je prej bila poročena z nekim Angležem, živela okrog leto dni. O njej se ni nič slišalo do prejšnjega decembra, ko je prišla vest, da je v nekem nemškem ujetniškem taborišču. Pred dvema tednoma je neki interniranci, ki je prispel iz Nemčije, izjavil, da Miss Mitchell čaka na osvoboditev v nemškem koncentracijskem taborišču v Li-benau v Wuerttembergu. Nemci so jo imeli v ujetništvu od časa, ko so jo imeli za članico četniške organizacije.

Miss Mitchell je bila v severni Albaniji, kjer je pisala potpisano knjigo, ko so Italijani napadli Grčijo. Prvič je izvedela o četnikih, ko se je seznanila s srbsko narodopisno zgodovino in dejala je, da se jim je pridružila, ker "so četniki srce Srbije, a Srbija srce Jugoslavije, ki si je upala upreti se Hitlerju."

Kako so jo Nemci ujeti, še ni znano.

Delovanje Rdečega križa

New York, 22. jun. — Iz pisarne delegata pri Rdečem križu: Mednarodni Rdeči križ v Ženevi je v svojem službenem glasilu (št. 276) priobčil sledeče:

"Madžarske oblasti so 24. novembra 1941 sporočile Mednarodnemu odboru Rdečega križa, da so bili v času vojne proti Jugoslaviji in Rusiji vsi ujetniki, ki jih je zajela madžarska vojska, predani nemškimi vojaškimi oblastmi, ki so za nje prevzele odgovornost. Torej na madžarskem ozemlju ni jugoslovanskih ali ruskih ujetnikov, razen ruskih ujetnikov, ki so se zdravili ali pa, ki so umrli v madžarskih bolnišnicah. Spisek teh ujetnikov ima madžarski Rdeči križ."

Uradna pohvala delavskega prizadevanja

Napade na prispevek delavstva k vojnemu naporu je Paul V. McNutt, načelnik komisije War Manpower, označil v majski številki revije "The American Federationist", mesečnika delavske organizacije American Federation of Labor, kot "del kampanje, da se vzbudi nasprotstvo na podlagi zmede in nesporazumljenja".

Komisar McNutt je poudaril, da je delavstvo podpiralo vojno s požrtvovalnostjo in odločnostjo, da je prostovoljno odložilo pravico do stavke in da je podalo najsvetlejši primer edinosti naših državljanov, odkar se je pripetil izdajalski napad na Pearl Harbor.

Vzlic temu, je naglasil, dočim so delavci lojalno prispevali k produkciji, so morali prenašati napad zlobnih očitaj, kar je ravno ona vrsta napadov na lojalne državljane, ki so tolikokrat uspeli s poslabšanjem drugih dežel na korist osovražnih držav.

"Taka obdolževanja" je rekel McNutt, "se sistematično razširjajo in ponavljajo širom dežele v nadi, da vsled neprestanega ponavljanja se bodo smatrala kot resnična."

Kaj je resnice na teh obdolžitvah?

Vzlic svojemu čistemu rekordu od Pearl Harborja sem se delavstvo obtožuje, da opušča delo, dočim je dežela izpostavljena napadom. Taka obtožba je krivična.

Odkar je delavstvo obljubilo vladi, da ne bo štrajkalo, ni bila priti ena avtorizirana stavka napovedana. Tudi neavtorizirane stavke so bile tako redke, da ni vredno o njih govoriti. Za zadnje tri mesece War Labor Board poroča, da je bilo le šest stotink enega odstotka časa v vojni produkciji izgubljenega vsled štrajkov. V deželi šestdesetih milijonov delavcev se tak rekord praktično lahko naziva za perfektnega. Dejanski je to nekaj, kar je

človeška narava v stanu doseči in je naravnost občudovanja vreden rekord ob vsaki okolnosti."

Mr. McNutt je opozoril na izgubo časa valed bolezn in nezgod kot na minog večjo nevarnost za produkcijo in mnogo bolj upravičeno upoštevanje. Valed teh dveh vzrokov se skoraj 400 milijonov dni dela izgublja vsako leto.

"Ljudje, ki napadajo delavce," je nadaljeval, "tudi poskušajo ustvariti med ljudstvom nespoznanje glede štirideseturnega tedna. Dasi je predsednik Združenih držav naglasil, da zakon nikakor ne prepoveduje dela čez štirideset ur na teden, se to vendarle mora vedno ponavljati, tako da vsako to stvar razume."

Prvič zakon ne prepoveduje daljšega delovnega tedna, marveč le zahteva večjo urno mezdo za delo nad štirideset ur.

Drugič bi vsako moral znati, da organizirano delavstvo ni nikoli zavzelo stališča proti daljšemu delovnemu tednu, ko je nastala potreba največje produkcije.

Dejstvo je, da milijoni ljudi ta čas delajo mnogo več kot štirideset ur na teden s popolnim odobrenjem svojih unij. Tako rekoči vsi delavci v industriji strojnega orodja delajo dejanski po 56 ur na teden, oni v ladjedelnicah po 52 ur na teden na delu in oni, ki gradijo parne lokomotive, delajo po 53 ur."

Komisar McNutt je izjavil, da ni, ki kaj zna o industriji, ne misli, da zakon o štiridesetih urah na kak način ovira popolno obratovanje katerega podjetja. Na drugi strani je mnogo dokazov, da se ameriški delavci trudijo do skrajnosti, kjerkoli je industrija organizirana za popolno rabo njihovih sil.

"Organizirano delavstvo," je naglasil McNutt, "je s prispevanjem svojih združenih sil vojnemu naporu dokazalo svojo lojalnost in patriotizem brez vsakega dvoma."

Komisar McNutt je tudi pokazal na prizadevanje delavstva, da prispeva k vojnemu programu tudi izven dnevnega dela. "Duh, ki preveča naše delavstvo, si je pridobil spoštovanje vseh onih, ki pravično sodijo o delavstvu. — FLIS — Common Council."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

drevja in grmičevja, toda jaz ne vem njih imen. Videl sem tudi razliko med cepljenim in necep-ljenim sadnim drevjem in več vrst rož.

Potem sva se odpeljala na njegovo drugo farmo v bližini, kjer stanuje družina. Tu je bilo še več zanimivosti. Poleg več vrst že skoraj zrelih češenj je bilo videti, da bodo obilno obrodile tudi hruške in jablanje, katere je sam posadil pred par desetletji. Dobro so kazali tudi drobni pridelki, več vrst sočivja, kot paradizniki, paprika, krompir itd.

"Sla sva malo naprej od hiše in prišla do malega ribnika oziroma zabnjaka, kjer je ravno ena žaba plavala na površju in naju gledala. Morda je bila na straži, ko so druge spale v gosti zeleni travi pod vodo, utrujene od nočnega koncerta. "V tem 'pulu' so same žabe, take, ki so dobre za jesti. Ko pride noč, pa začnejo regljati," mi pravi. Pritrtil sem mu, da izgleda tako, pri tem pa sem si mislil, da bi žabjega koncerta ne hotel poslušati. Spet nekaj korakov dalje sredi košatega drevja je bil drugi ribnik. "Boš videl, kako priletijo skupaj ribe," je dejal, natrgal nekaj sopkov trave in jo vrgel v ribnik. Res so takoj priplavale bolj majhne ribice k travi. Med tem pa je nagloma pridrela velika riba, urno pograbila v svoja široka usta manjšo ribo in odplula, češ, ve le jejte travo, jaz bom meso. Pogledala sva še tretji ribnik, kjer se plodijo male ribe, na kar se pa jaz dosti ne razumem."

Vrnila sva se in prišla blizu čebelnjaka. Tam sem naredil malo ovinka, ker mi je še iz Slovenije znano, da čebele poznajo tujca, ki se kaj hitro nalezajo njihovih pikov. Videl pa sem, kako sta bila pripravljena dva roja mladih čebel, da poletita iz panja in si napravita svoje bivališče. Mlade čebele napravijo nekako tako kot otroci pri starših. Ko otroci dorastejo, stopijo drug za drugim k očetu in materi in pravijo: "Vzgojili in skrbeli ste za nas, sedaj pa vas zapuščamo; ni treba več skrbeti za nas, kajti sedaj bomo skrbeli sami zase, vi pa skrbite zase."

"Veliko je dela na farmi in maraj, kaj je treba še bolj urediti; toda delati doma in v tovarni, je pa skoro preveč," mi pravi Tancak, ko sva se peljala zopet na piknik. To je le mimogrede majhen opis in primera pridnosti slovenskega kmeta. Tako ni samo pri tem našem rojaku, marveč tudi pri mnogih drugih slovenskih farmarjih, ki so si širom Amerike napravili lepa gospodarstva.

Zadnje čase smo čitali o nekem zemljevidu, ki ga je sestavil neki profesor po imenu Renner in ki je bil priobčen v magazinu Collier's. Ta zemljevid bi nas gotovo dosti ne zanimal, ako bi ne bila vključena tudi Jugoslavija, od koder smo tudi Slovenci. Tistega zemljevida sicer nisem videl ali čital članka. Opiram se na to, kar sem čital, da bi Slovenija po tej vojni v glavnem spadala pod Nemčijo, Primorska in vsa Dalmacija pa pod Italijo. To bi bila res lepa nagrada za naše sovražnike. Nemci in Italijani bi to nagrado gotovo z veseljem sprejeli na račun stotisočev križanih in žrtvovanih Jugoslovancev, ki se borijo na strani Amerike in ostalih združenih narodov. Po tem skrupanem zemljevidu bi bil uničen mali pa kulturni slovenski narod za vedno in zasejano bi bilo seme še za podjarmljenje ostalih balkanskih narodov od teh napadalcev, katerim je že sama beseda Slovenec ali Slovan trni v peti. Oboji, naciji in fašisti so že pokazali, kako nas "osvobojujejo".

Ko so Italijani dobili oziroma ukrali Primorsko, so kmalu odpravili vse slovenske kulturne ustanove. Učitelji so celo pljuvali slovenskim otrokom v usta, če so skušali slovensko govoriti, kajti drugega itak niso znali. Brez večjih vzrokov so postavljali Slovence ob zid in jih streljali ali pa pometali v ječe in konfinacije, če so vprašali za več človeških pravic. Tudi Nemcem so bili Slovenci le narod hlapcev in dekel. To so pokazali že pod staro Avstrijo, kjer so Slovenci dovolj slabo postopali. Toda kar naciji in italijanski fašisti danes delajo s Slovenci, je pa že skoraj neverjetno, kakršne brutalnosti uganjajo nad narodom, in sicer samo zato, ker hočejo svobodno živeti. Vsa ameriški Jugoslovanci, ki čuti, da ga je rodila slovenska mati, mora biti odločno proti takemu mrcvarjenju naroda in proti zakulisni propagandi in prid ošiču. Ali naj bodo vse žrtve združenih narodov zato doprinešene, da bo dobil nagrado napadalec? Ali bo ameriško ljudstvo plačevalo težke milijarde narodnega dolga zato, da se legalizira nacistično podjarmljenje in zatiranje malih narodov? Upajmo, da ne.

Ameriški Jugoslovanci mora-

mo torej biti še bolj na straži, kajti oni v stari domovini so v verigah. Delujmo, da se uredimo točke, katere sta izrekla Roosevelt in Churchill, da bodo narodi sami odločevali o svoji usodi in da bo vrnjeno, kar je bilo naropano. Vse slovenske oziroma jugoslovanske podporne organizacije se morajo z vsem članstvom strniti skupaj proti trganju jugoslovanskih narodov in nastopiti kot en moč proti takemu delovanju, kjerkoli se pojavl. Glavno pri tem je svedeti, da zmagajo združeni narodi z Ameriko vred, ker drugače je vse upanje izgubljeno. Podpirajmo in pomagajmo Ameriki z vsem do zmag, kajti njena zmag je zmag svobode in vseh slovenskih ter drugih podjarmljenih narodov.

Joseph Irman, 535.

Odmev Krnjevičevega naročila Hrvatom

Govor Večeslava Vilderja

Na londonskem radiu je minister Večeslav Vilder 20. maja takole razložil naročilo dr. Krnjeviča hrvatskemu narodu:

"Draža Mihajlovič, v mirnem času širši javnosti neznani polkovnik, med tisoči častnikov, ki jih je bivši vojni minister Nedić odrinil in še kaznoval, ker si je drznil povedati svoje mnenje in svojo kritiko o delu generalov, organizira v vojni, po porazu in kapitulaciji razbito vojsko in vzemirjeni narod. Tako je postal narodni voditelj, ki s svojo borbo lahko zaseneči mnoge vojskovodje sveta, ker vztraja in se bojuje kakor čudežno na zasedenem ozemlju že 10 mesecev. To ni pravljica, to ni pesem, to je krvava resnica. Fašistični in nacistični zločinci ne morejo prenesti tolike moralne in vojaške vrednosti. Zato se sedaj zopet pripravljajo, da uničijo junaka, da zlomijo narodni odpor, da pohodijo najhrabrejše med hrabriimi. K sreči jim ta pekleni načrt ni uspel, k sreči se jim ni posrečilo, da bi njihovo rabeljasko delo izvrševal brat Draže, brat, za katerega se Draža bori. Pavelčevićim vstajem se je posrečilo poklati tisoče nedolžnih Srbov, vendar niso mogli zmagati nad Dražem in celo nad hrvatskim kmetom in delavcem, ki jih s svojimi zločini vzpodbujajo k prehodu od pasivnega odpora v aktivno borbo proti sovražniku svojega rodu. Jasen izraz tega narodnega razpoloženja je dal dr. Krnjevič, namestnik dr. Mačka, v svojem naročilu, ki ga je prečital Ilija Jukić dne 17. maja na londonskem radiu.

S tem naročilom je dr. Krnjevič pripomogel, da se onemogoči borba proti Draži kot civilna vojna med Hrvatmi in Srbi. Tu je kot sonce jasno povedano, kje je mesto za vsakega Hrvata. Samo z ramo ob rami s Srbi in Slovenci. Borbo je mogoče uspešno voditi samo pod enim poveljnikom. Draža Mihajlovič je že v svojem prvem razglasu navedel svoj politični cilj, bori se za veliko Ju-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj. 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADNICK, tajnik bol. odd. 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Podpredsedniki: Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS EARNICK, drugi podpredsednik 3587 W. 60th St., Cleveland, Ohio

Districtni podpredsedniki:
JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Galsdale, Pa.
RAYMOND TRAVNICK, tretje okrožje 7933 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3976 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje 523 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor:
MATH PETROVICH, predsednik 553 E. 131st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
F. A. VIDER 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1837 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH 780 E. 200th St., Cleveland, O.

Parčni odbor:
ANTON ŠULJAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARIČ 315 Tenth St., Lusarne, Pa.
FRANK BARRIO 1911 Muskoos Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH 712 E. 185th Street, Cleveland, Ohio
JOSEPHINE MOČNIK

Nadzorni odbor:
FRANK EATTE, predsednik 2901 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.
MILAN MEDVESEK 16232 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM 17182 Snoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 23 Westlax Ave., Peru, Ill.

Edravnik: 618 Chestnut St., N. E., Pittsburgh, Pa.

F. J. ARCH

mo torej biti še bolj na straži, kajti oni v stari domovini so v verigah. Delujmo, da se uredimo točke, katere sta izrekla Roosevelt in Churchill, da bodo narodi sami odločevali o svoji usodi in da bo vrnjeno, kar je bilo naropano. Vse slovenske oziroma jugoslovanske podporne organizacije se morajo z vsem članstvom strniti skupaj proti trganju jugoslovanskih narodov in nastopiti kot en moč proti takemu delovanju, kjerkoli se pojavl. Glavno pri tem je svedeti, da zmagajo združeni narodi z Ameriko vred, ker drugače je vse upanje izgubljeno. Podpirajmo in pomagajmo Ameriki z vsem do zmag, kajti njena zmag je zmag svobode in vseh slovenskih ter drugih podjarmljenih narodov.

Joseph Irman, 535.

Vstasi so ubili dr. Ivana Sombola

Newyorški Times prinaša v nedeljski številki sledeče zanimivo pismo uredniku:

"Nam, izseljencem iz zasedenih pokrajin čisto pravijo, da bi vesti o zverstvih napravile na ameriško javnost globlji vtis, če bi med navedenimi imeni žrtve bili tudi imena, znana Američanom, ki so obiskali našo domovino. Z bolečimi srcem lahko to storim v slučaju dr. Ivana Sombola, ki je bil 18 let priljubljeni zdravnik Ameriškega doma za jugoslovanske otroke v Selcu v Hrvatski. Poročilo, ki je pravkar dospelo, pravi: "Pred dvema mesecema so vstasi (tako se imenuje vojska izdajalske Pavelčeve vlade) ubili dr. Ivana Sombola. Obtožili so ga, da je bil komunist, kar pa, kot je znano, ni resnica."

Pisec dobro ve, da dr. Sombol ni bil komunist in da se sploh ni zanimal za politiko razen kolikor se je vsak človek zanimal zanj; da je bil čeprav hrvatske krvi, jugoslovanski nacionalist — kar pomeni, da ni hotel, da bi se Hrvatska oddelila od ostalih delov jugoslovanske skupnosti, razen denarnih zadev.

Zraven Ameriškega doma je bilo blizu Crkvenice češkoslovaško zdravilišče za otroke in več katoliških otroških domov. Dr. Sombol je povsod bil zraven in v vsej pokrajini ni bilo nobenega jugoslovanskega zdravnika ali javnega delavca kakršnekoli vrste, ki bi bil tako priljubljen kot je bil dr. Ivan Sombol. Bil je tudi ravnatelj šole narodnega zdravlja v Zagrebu in prijatelj Ivana Meštroviča, znamenitega dalmatinskega kiparja. Govoril se, da je bil Meštrovič prav tako obožen komunizma kakor dr. Andrija Štampar, ki so ga obtožili, ker je skušal ustanovljati po kmetskih vaseh zdravstvena središča. Zdi se, da naciji vsako doberdelno akcijo krste za "komunizem".

Sodeč po okolišnih uboja dr. Sombola je najbolj verjetno, da je njegova zveza z ustanovo, ki je bila postavljena s pomočjo ameriških prispevkov v prejšnji svetovni vojni in v čast ameriškim zdravnikom ter njegova priljubljenost med ameriškiimi in britanskimi obiskovalci samo pospešila njegovo smrtno obsodbo. Mi, ki ga poznamo kot prijatelja otrok in jugoslovanskega rodoljuba, smo trdno prepričani, da je ob vesti, da se Združene države bore ob strani zaveznikov, odšel v smrt s trdnim upanjem v vstajenje svojega naroda in Jugoslavije.

New York, 8. junija 1942.

Begunec iz Jugoslavije."

goslavija, zedinjeno in urejeno v bratskem sporazumu. Torej: idealni vojvoda brez napake in brez strahu!

Četniki—prednja strala svobode

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

METKA

(Nadaljevanje.)

Pri tem se je smejal — in Metko je oblika rdečica. Gotovo se norčuje, ker je uganil, da ji je Klotzsche dal prstan.

"Ali naj drevi nastopim z njim? Morate me videti v tej igri, gospodična, — je strašansko nespodobna. Torej zmenimo: nastopim s prstanom. Adijo. Dalje ne smete več iti z menoj, da vas sicer kdo ne zaloti. Adijo."

VI.

Metka je imela ugovorov dovolj in presenečena gledala za njim. Potlej je ogledovala mesto na prstu, kjer je nosila prstan — in zatem je vzdihnila v skrbeh. Gre — pa igra v tej nedostojni igri. On se lahko smeje. Takšni so možki. Tega pa ne pomisli, kako naj Metka doma dopove, čemu je prišla tri ure prekasno h kosilu in zakaj nima prstana.

S skrbjo na obrazu je vstopila in je povedala, da je bila pri Harnischevi Klarici. Klarica je zelo bolna in tudi zvečer bo morala Metka presedeti pri njeni postelji. Celo jokala je in mama je imela dovolj posla s tolaženjem. Papa ni bil prijazen in Metka ni mogla ziniti niti besede o begu. Tako je bil raztresen in nagel. "Ali se je dolgočasil z menoj?" Bilo ji je zelo tesno pri sru. "Dobro vem, da sem neumna stvarica, — on pa je slaven mož." S trpljenjem v glasu je zahtevala Metka denarja, da bi kupila Klarici tokajca — pa je šla nato v gledališče. Nespodobnosti, sploh ni niti slišala in tudi ni opazila, da je edino mlado dekle v gledališču ona, in da govoričijo o njej. Sedela je čisto spredaj in je neprestano strmela v gospoda Stolzeneka. Moral bi jo bil videti, pa ni hotel. Na prstih je imel polno žarko blestečih prstanov z briljanti, z rubinom in sedmerimi biseri pa nobenega.

Omočena, zapuščena in ubožna je šla Metka leč. Še za to je bila preveč upehana, da bi mogla jokati. Norčeval se je iz nje. Jutri gotovo prejme prstan — in mogoče bo priložen listič, kjer bo zapisano v ženjalnih potezah: "Gospodična, kako ste se sinoči zabavali v gledališču?" Potem bo končano. Vse jutro je lažila Metka od svoje sobe do nabiralnika za pisma in zopet nazaj. Torej se ni nič zgodilo? Gospod Stolzenek je še okrutnejši nego si ga je mislila Metka. Saj bi si vendar lahko mislil v kakšni stiski je valed tega, ko mora vselej zapoginjati prst, kadarkoli prime kaj s tisto roko. Že prst jo boli od tega. V jezi je napisala pismo. Že zvečer je vprašala na pošti po odgovoru, bilo ga pa ni niti drugi dan. "No, seve, še tega je bilo treba, da sem ga razžalila, šolobarda neumna. Tak velik umetnik kot on — pa naj bi mislil samo na moj prstan. Kaj takega on pač zažviža." Pisala je še enkrat prav ponižno. Tedaj ji je res sfrlelo pismo iz razdelka in od same razburjenosti ga ni mogla prijeti. Vrste so se kremžile kakor harmonika — in morala je počakati, da so se spet uredile. Potlej je brala:

"Spoštovana gospodična!

Glede omenjenega prstana ne gre na noben način za kako pomoto ali pozabljenost od moje strani, kakor izvolite domnevati Vi, pač pa ste mi dotičnega sami izrecno podarili. Še rekli ste: Pritoja vam lepše kot meni, imejte ga v večni spomin.

Zato Vas svarim, da bi me na kakršenkoli način še dalje nadlegovali zavoljo prstana, sicer bi morali vsekakor opaziti, da prejemam s svojim prizanesljivim obnašanjem in spravim

Vaše nedovoljene odnošaje napram meni — v javnost.

Najine sestanke bi lahko izpričal in poleg tega — Vi niste prva.

Z najodličnejšim spoštovanjem

Leo Stolzenek."

Da, da; črke so bile vse lepe in zanosne in so res pomenjale to. Le srce ni bilo več na pravem mestu in Metka se je tresla po vseh udih. Tla so se spodmikala in grozanski prepadi so silili Metko, da bi pogledala vanje. Z dlanjo na obeh je ostavila pošto — in zunaj se je plazila ob zidovju, kakor da je sama tatica. Tat je on! Gospod Stolzenek je tat! Tega ni vedel nihče razven Metke in tudi nihče ne bi prišel na to, — baš tako ne kot na misel, da je gospod Stolzenek pošast. Živih ne loči od mrtvih globlji prekop nego poštene ljudi od tatov.

Metka doslej ni imela o tatovih takega pojma, da bi bili to ljudje, ki govorijo nemško in jedo foderjano. Tam gori sede na starem gradu in sploh niso ljudje — pa straža hodi pred vrati gor in dol. Prestrašena od teh novih spoznanj je poškilila gori. Isti gospod Stolzenek, ki se je z njim sprehajala po nasipu, ta je torej pravzaprav tam gori doma. Še boljše: človek je lahko tat in vendar ne sedi tam gori, ampak se lahko sprehaja po nasipu. Vse se ji je zmedlo in prevračalo po glavi: Npravnost je v potresu. Metka se je v strahu in z naporom vzdrževala pokonci. Mogoče je ta tat samo zato udri v gradu in igral v gledališču, da je lahko Metki uropal prstan? Ali je bil to namen vsega? ... Ne, to ne more biti. Zmedena je sedla Metka h kosilu. Kako le moreta biti papa in mama tako dobre volje. Ali ne vesta, kaj se je zgodilo? Prsta ni skrivala več; zdaj, ko gre vse narazen, se ji ni zdelo vredno. Tako, zdajle je opazila mama.

"Kje imaš prstan?"

"Ah!" je naredila Metka brez bojazni. "Umi-la sem si roke — na umivalniku leži."

"Pojdj precej ponj, da ne izgine. Človek ne sme nikogar speljavati v skušnjava."

Metka je vstala, papa pa je veleval:

"Ne letaj med jedjo od mize!"

"Pa ne," je mislila Metka.

Po kosilu je odšla v svojo sobo, je zaloputnila duri in je stiskala pesti. Vse se je bunilo v njej. Klotzsche potuhnjena kamela in gospod Stolzenek tat — to si je izmislila usoda za Metko. Gospod Stolzenek bi bil končno prav tako lahko ostal pošten, ko je vendar Metka sanjarija za njim! Pa ji je še grozil, da jo izda za svojo ljubico. "Ti grdavi! Pa to ti že preženemo." Skandal seveda nastane iz tega. O, gospod Stolzenek je zvit, strašno zvit. Metki je prihajalo vroče krog srca. On je in ostane vendar edini mož, ki ga je ljubila! Tako lep, fin in ugaljen! Ali je res tako hudo, če je kradel? To se slednjič lahko primeri. Metka si je celo sama preskrbela za špirit in tokajca denarja, ki ga je takorekó poneverila. Še celo iz papanih hlač ga je smuknila nekaj ... Pa to je mama hotela tako. Sploh je bilo to vse nekaj drugega — ostalo je v družini, da ni videl nihče. Gospod Stolzenek pa se klati tam zunaj okrog in krade. Metka se je zdržila: mislila je, da se dviga pred oknom črna vagabund-ska postava in oprezuje v njeno zakurjeno sobico ... Ko pa je videla, da ni ničesar, je skrla obraz v dlan in je zajokala. Objokavala je gospoda Stolzeneka, ki blodi tako sam iz kraja v kraj in počenja zločine. Gotovo se ne počuti dobro pri tem; saj bi celo raje stenografir-al v papanovi trgovini.

(Dalje prihodnjič.)

Zapeljana v belo sužnost

Spisal Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Potekali so dnevi, tedni in meseci. Minul je pomladanski čas in že so nastopili topli poletni dnevi. Vse ta čas je bil pekel za ubogo Mary, ki se ni mogla rešiti iz bele sužnosti. Ni ga bilo dneva in ni bilo noči, da ne bi jokala in pretakala solze. Njena lica so postajala bleda in izgledala je kot ovenela cvetka, ki se ji približuje prezgodnja smrt. Toda druga dekleta, ki jih je zadela ista usoda, so se počutile vse in zato so se norčevale iz Mary. Rekle so ji, da je poročena in da bi morala biti pri svojem možu, ne pa njim odjemati kruh.

Te nesramne besede deklet so jo razkačile, da bi jih bila najraje pretepla. Ona da jim odjeda kruh, ki bi se bila rajši znašla v medvedovem brlogu, nego pa med njimi. Pa pri svojem možu da bi morala biti. Kako naj bo pri njemu, ko jo je sam zavrgel in prisilil, da se je morala udati prostitutki. Večkrat je tuhtala,

kako bi pobegnila, toda prava misel ji ni hotela priti v glavo. Prav pogostoma se je pa pojavlj-al pokveča Peter in čuval, da se ne bi katera skušala izmuzniti.

Dalje je začela misliti in tako si je napejala možgane, da jo je glava bolela. Domislila se je na policijo, kako hitro bi jo ta rešila. A kdo naj policiji pove, da je ona zaprta kot bela sužnja? Ko bi mogla sama na policijsko postajo, bi bilo lahko, če bi pa to lahko storila, potem bi lahko tudi ušla in ji sploh ne bi treba iti do policije in se s tem še bolj osramotiti. Bolj kot je premisljevala, tembolj se ji je zdelo vse zamotano. Ko si ni mogla na noben način pomagati, da bi se rešila, je neprestano gojila upanje, da bo nekega dne udrla policija v ta brlog, odgnala njene-ga moža, pokvečo Petra in prostitutke v ječo. Tedaj bi ona imela priliko izpovedati vse, kaj se je v tistem skrivnostnem salunu dogajalo zadnje tedne in mesece.

Policija pa ni navalila na pivnico in tako so še dalje potekali dnevi in Mary je morala prenašati svoje žalostno življenje. Namesto policajev so prihajali v pivnico mladi in stari možki, zavijali prepovedano alkoholno

pijačo, pri dekletih so si pa kroti-li svojo spolno strast. Johnu je šel denar v klasje in nešteto krat se je zakrohotal od veselja, ko mu je šlo vse lepo po maslu. Butlegarija mu je prinašala lep denar in istotako ga je tudi prejemal od sramotne obrti. Tako si je torej večkrat mislil, kako se je povzpela na trdno podlago, samo da bi šlo še nekaj časa tako, pa si bo pridobil kar celo bogastvo.

Moški, ki so zahajali v Johnovo pivnico, niso tam dobili nič zastonj; če so pili žganje, so ga morali plačati, če je kateri smuknil v sobico k prostitutki, je moral istotako plačati. Torej tudi nihče ni bil Johnu nič dolžan, da bi ga moral zagovarjati. In kadar kaj več ljudi ve, kmalu jih ve še več. Tako je končno prišlo na ušesa, da se v pivnici Johna Clarka dogajajo prave orgije. In dalje je policija tudi ušla na ušesa, da tudi njegova žena Mary prodaja svoje telo in da jo je do tega prisilil njen mož.

Vsega tega pa Mary ni vedela. Če bi vedela, bi bila kar poskočila od veselja. Zavedla bi se bila, da njene prošnje niso bile zaman in da bo končno vendarle prišla rešitev. Morda se je kakšnemu moškemu zasmilila, ko mu je razodela, da je njeno živ-

Slika kaže množico, ki se je udeležila shoda v Madison Square Gardnu, New York, na katerem je govoril Maksim Litvinov, sovjetski poslanik v Washingtonu.

ljenje proti njeni volji in ta je potem prinesel to novico na ušesa policiji.

Tako so končno detektivji začeli zalezovati Johna Clarka. Hoteli so se prepričati, če je vse resnica, kar jim je bilo povedano, ali so samo zlobna natolcevanja. Neprestano so pazili na Johna, kadar je zapustil pivnico in kje si bo nabavil prepovedano pijačo.

Nekega dne John zapusti pivnico, se vsede v svoj avto in od-drda kdo si ga vidi kam. Detektiv, ki je pazil nanj, je ni ubral za njim, pač pa je izkoristi priliko in pokukal v notranjost saluna. Kar nenadno jo je ubral po stopnicah v gornje nadstropje, da se prepriča, če so tam nastanjena dekleta, ki prodajajo moškim svoja telesa.

Detektivu je bilo ime Edward Williams in oblečen je bil v obleko zavirača na tovornem vlakcu. Izgledal je torej, da je tudi on prišel v istem namenu kot že več drugih moških. Deklet z Mary vred je bilo šest in detektiv opazuje sedaj eno, sedaj drugo, končno, zapiči pogled v debelo in bolj zavajalno Kati Watson in jo vpraša, če je ona pri volji ga vzeti k sebi.

"Kaj še," odgovori deklina Kati, "vsaj umil bi se poprej, predno si prišel sem ves zamazan; črn si in smrdis po šmiru in s teboj iti me prav nič ne veseli."

"Kaj je pa s teboj, da se tako kisto držiš," de detektiv napram Mary. "Vesela bodi in poskoči-na, kadar se pojavi fant. Zgani se no, da ne boš obsedela kakor kokiča, mene vzemi k sebi, pa te bom razveselil in izgnal ti bom z obraza tisto tvojo kislost."

Mary Clark je kar dalje sedela in se ni zmenila za njegove burke, pač pa je žalostno pove-sila oči.

"No, le pojdi in nič se me ne boj, saj nisem tako grd in tudi tako zamazan nisem, kakor me je ona druga nagrdila," ponovno

nagovarja preoblečeni detektiv Mary in jo prime za roko.

Mary bušne v jok in se otepa vsiljivca. Ko detektiv vidi, da ona ni ena takih, ki se veselijo došlih moških, je takoj prenehal s svojo vsiljivostjo.

"Kot se mi zdi, si bolna in pri tebi ne bom nič opravil," ji še reče detektiv.

"O da, bolna sem, bolna, ko bi bil ti v takem položaju, kakor sem jaz, bi bil tudi bolan," končno vendar spregovori Mary.

"Kaj hočeš s tem reči?" jo naglo vpraša detektiv.

Mary ga tako prosiče pogleda, da je on takoj opazil, da pričakuje rešitve od njega. Rada bi bila spregovorila in mu vse povedala, ker pa ni vedela, kdo je v resnici, se je bala in zato ji ni hotela beseda iz ust. Koj si je začela misliti, da je morda ta močan človek kakšen butlegar in pomočnik njenega moža in da ga je morda on poslal vohuniti, da bo kaj izvedel od nje.

"Kdo pa si ti in kaj je tvoje ime?" jo zopet vpraša detektiv. "Jaz sem Mary Clark, žena Johna Clarka, on je gospodar tega saluna," odgovori Mary.

Tedaj je bil detektiv prepričan, da je ona prava. To je torej tista ženska, ki jo je butlegar ujel v svoje mreže in jo prisilil, da je morala moškim prodajati svoje telo. Časa ni smel izgubljati, kajti lahko se pojavi sluga Peter in mu prepriči še predno bo izvršil svoj načrt. Sedaj se mora tukaj sam prepričati, če je to resnica, da je Mary prisilila njen mož, da se je vrgla v sramotno življenje.

"Sedaj mi kar hitro povej, ali te je tvoj mož prisilil, da si se zapletla v to sramotno delo," vpraša detektiv Mary.

Mary ni hotela odgovoriti, ker se je bala in je še vedno mislila, da je morda kakšen vohun, ki jo hoče vkovati v še večje verige. Tedaj se ji pa detektiv približa in ji pokaže na notranji strani suknjiča zvezdo. Ona je kar

osupnila in gledala z izbuljenimi očmi. Koj se ji je pojavila druga barva na obrazu in vsa plahost ji je trenutno prešla. Sedaj je vedela, da je pri nji preoblečen detektiv, ki jo bo rešil.

"Upam, da sedaj veš, kdo sem in da mi boš odgovorila," jo ponovno nagovori detektiv.

"Da, moj mož me je do tega prisilil in jaz sem njegova jet-

NOTE!

Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY!

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local salvage agency

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shoda, vizitnice, časnika, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene smerno, enakejake dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$4.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri seznemanju \$1.25 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$4.00	Za Cicezo in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 7.50	2 tednika in 11.10
3 tednike in 11.25	3 tednike in 16.30
4 tednike in 15.00	4 tednike in 21.70
5 tednikov in 18.75	5 tednikov in 26.50

Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.

2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijem naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2) Čl. družine št.

3) Čl. družine št.

4) Čl. družine št.

5) Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik

A Story of War—And War Bonds

This new color poster, which soon will be used in all parts of the country to promote the sale of War Bonds and Stamps, is one of four recently created to emphasize new themes in the War Bond sales campaign.

U. S. Treasury Dept.
WASH. D.C.